Vsi smo Lotmerk

Turizem · predlog za pogovor

Razvoj turistične ponudbe

KS Železne Dveri

Ideje za turizem v krajevni skupnosti · november 2026

Na kratko

KS Železne Dveri ima najbolj znano turistično točko v občini, Jeruzalem, in vinorodne griče z zidanicami. Število nočitev v občini pa je leta 2025 enako kot leta 2019, medtem ko je v Sloveniji zraslo za 13 %. Gostje pridejo za nekaj ur in odidejo. Dobre prakse iz podobnih okolij (Južna Štajerska, Dolenjska, Brda, Medjimurje) kažejo isto pot: odprte kleti s skupnim znakom, prenočišča v zidanicah, označene peš in kolesarske poti ter turizem, ki koristi domačinom. Vse je **predlog za debato, ne zaveza**.

Izhodišče

KS obsega devet naselij: Cuber, Gresovščak, Ilovci, Jeruzalem, Plešivica, Radomerje, Radomerščak, Slamnjak in Železne Dveri. Je hribovit del Jeruzalemskih goric južno od Ljutomerja, z razpršeno poselitvijo, vinogradi in zidanicami.

Kaj	Stanje
Dvorec Jeruzalem	Občinski. Za leto 2025 je bilo zanj predvidenih 881.518 EUR, porabljenih 0 EUR. V NRP 2026 do 2029 ga ni več
Cesta do Jeruzalema	Prenovljen 443 m dolg odsek od dvorca do Sibona, odprt oktobra 2026, s 6 parkirnimi mesti ob dvorcu. Drevored dobiva 30 novih dreves
Nočitve v občini	68.673 leta 2025, enako kot 2019 (Slovenija +13 %)
Projekti destinacije 2026	Tematska pot od Svetinj do Jeruzalema, kino pod zvezdami, sobotni vlak. Večina dogajanja je na Svetinjah v občini Ormož
Naš program	Zaveza 15: 20 ponudnikov v skupnem produktu, model upravljanja dvorca do 2027, Jeruzalem z vinskim avtobusom (preučili bomo), merjenje bivanja in porabe turistov

Kaj manjka: razlog, da gost ostane več dni, prenočišča v gričih, jasno označene odprte kleti, urejeno parkiranje in sanitarije ob večjih dogodkih ter korist za domačine, ki si s turisti delijo ozke ceste.

Podrobnejše predloge za sam dvorec ima že naš dokument Dvorec Jeruzalem, predlog vrhunskega turizma. Ta dokument se osredotoča na celotno KS.

Primeri dobrih praks za vinorodno gričevje

Primer	Kako deluje	Kaj prenesemo v Železne Dveri
Buschenschank, Južna Štajerska (Avstrija)	Vinske kmetije strežejo lastno vino in hladne jedi (Brettljause). Ko je odprto, nad vhodom visi zelen šop vej. Le okoli vsaka deseta od več kot 800 takšnih kmetij ima znak »ausgezeichnet« za kakovost hrane, vina, gostoljubja in krajine. Nekatere ponujajo tudi prenočišča	Skupen znak »odprto« za kleti v KS (na primer obešen klopotec) in lokalni znak kakovosti
Turizem v zidanicah, Dolenjska	Okoli 45 ponudnikov prenočišč v zidanicah pod okriljem Razvojnega centra Novo mesto, pogoj je raven treh zvezdic. Lani več kot 8.000 nočitev, več kot 70 % tujcev, ki ostanejo 2 do 5 dni. Cena 80 do 150 EUR na noč za dve osebi. Hišni red: brez glasnih zabav, mir od 22.00 do 6.00	Prenočišča v zidanicah in vikendih gričev, z enotnim standardom in hišnim redom, ki varuje mir domačinov

Primer	Kako deluje	Kaj prenesemo v Železne Dveri
Odprte zidanice, Trška gora	11 zidanic, ki jih vodi društvo vinogradnikov, so odprte za hrano in vino, okoli 5.000 obiskovalcev na leto	Dan ali vikend odprtih zidanic, ki ga vodi lokalno društvo
Strategija turizma Brda 2023 do 2028	Butik, uravnotežen turizem skozi vse leto. V središču je »briški človek«, krajani in lokalne vrednote. Stebra sta vino in kulinarika ter kultura	Turizem, ki koristi krajanom, ne množični obisk. Krajani soodločajo
Wine & Walk, Medjimurje (Hrvaška)	Vodeni 12 km pohod med kletmi s pokušinami, glasbo in lokalno hrano. Največ 200 udeležencev v skupinah po 40 z lokalnim vodnikom	Vodeni pohod med kletmi KS z omejenim številom udeležencev in vstopnino
Mađerkin breg, Medjimurje	27 m visoko razgledišče z vetrnimi orglami, z evropskimi sredstvi. V prvem letu okoli 85.000 obiskovalcev, največ iz Slovenije in Avstrije	Ena prepoznavna razgledna točka z zgodbo lahko pripelje goste, ki se nato ustavijo pri kleteh
Razpršeni hotel, Haloze	Skupna e-recepcija za 10 ponudnikov, a pridružilo se jih je le 10 od 24 registriranih. Ovira so neregistrirani lastniki vikendov	Pomoč pri registraciji, preden ponudimo skupno rezervacijo

Dobre prakse iz Avstrije

Avstrijske vinorodne pokrajine ob naši meji imajo zelo podobno okolje: griči, razpršene domačije, majhne kleti in hišice v vinogradih. Štirje primeri so še posebej uporabni. Buschenschank je opisan že v prejšnjem razdelku.

Primer	Kako deluje	Kaj prenesemo v Železne Dveri (predlog, ni zaveza)
Kellerstöckl, Južno Gradišče	Stare hišice v vinogradih, nekdaj za stiskanje in hrambo vina, so preurejene v počitniške hiše. Večinoma ohranjajo videz (tudi slamnate strehe), notri so sodobno opremljene. Pogosto so ob vinotoku, da gost poskusi vino brez avtomobila. Lokalna sorta Uhudler je postala zgodba regije	Zidanice v gričih kot prenočišča z ohranjenim videzom. Lokalna sorta šipon ali zgodba Jeruzalema kot prepoznavni znak
Urlaub am Bauernhof, kategorija Winzerhof	Avstrijski sistem kakovosti za kmetije s prenočišči. Ocenjuje 14 meril, rezultat so 2 do 5 cvetov, kategorija velja največ 5 let. Posebna kategorija za vinarje zahteva vsaj 0,5 ha vinograda. Skupna spletna stran z rezervacijo	Enoten standard in skupna rezervacija za prenočišča v KS, po vzoru cvetov. Povežemo se s slovensko mrežo turističnih kmetij

Primer	Kako deluje	Kaj prenesemo v Železne Dveri (predlog, ni zaveza)
Vodniki po kletnih ulicah (Kellergassenführer), Spodnja Avstrija	Domačini opravijo usposabljanje s 6 moduli (pol dneva ali večer) in pisno nalogo, tečaj stane 298 EUR. Nato vodijo goste po kletnih ulicah. Vsako leto je tudi »Dolga noč kletnih ulic«, ko so kleti odprte do noči, z vodniki ali brez	Usposabljanje domačinov za vodnike po gričih in kleteh. Letni dogodek »Dolga noč jeruzalemskih kleti«
Naravni park Južna Štajerska (Naturpark Südsteiermark)	15 občin, okoli 417 km². Pohodna pot vodi mimo vinogradov, sadovnjakov in gozdov, družinske kmetije ob poti ponujajo prigrizek in vino. Lokalni izdelki se prodajajo pod skupno blagovno znamko »Naturpark-Spezialitäten«, prenočišča kot »gostitelji naravnega parka«	Skupna blagovna znamka za izdelke iz Jeruzalemskih goric in pohodna pot, ob kateri kmetije ponudijo prigrizek. Povežemo se z občino Ormož, ker Jeruzalemske gorice segajo tudi v ormoško občino (Svetinje)

Skupno vsem primerom: ponudba je majhna in pristna, standard je enoten in preverjen, domačini so vodniki in gostitelji, gost pa takoj vidi, kje je odprto. Nobeden od teh primerov ne gradi velikih hotelov.

Predlogi za KS Železne Dveri

Vse spodaj je predlog za debato, ne zaveza.

1. Znak »odprto« za kleti in zidanice. Po zgledu štajerskih Buschenschank vsaka odprta klet obesi skupni znak, na primer klopotec ali zelen šop. Gost takoj vidi, kje lahko vstopi. Ob tem skupna karta odprtih kleti z dnevi in urami.

2. Prenočišča v zidanicah. Po zgledu Dolenjske zidanice in prazne hiše v Plešivici, Ilovcih, Radomerščaku in drugod postanejo prenočišča z enotnim standardom in hišnim redom (mir od 22.00 do 6.00). Občina pomaga pri registraciji in skupni promociji, upravlja pa lokalno društvo ali razvojna agencija.

3. Razpršeni hotel Jeruzalemske gorice. Ko je prenočišč dovolj, jih povežemo v eno rezervacijo. Dolgoročno je recepcija lahko v dvorcu Jeruzalem, kar se ujema z modelom upravljanja dvorca iz našega programa.

4. Vodeni pohod med kletmi. Po zgledu Medjimurja enkrat ali dvakrat letno vodeni pohod (okoli 12 km) med kletmi KS, z omejenim številom udeležencev, vstopnino in lokalnimi vodniki. Povežemo ga s potjo od Svetinj do Jeruzalema.

5. Dan odprtih zidanic. Po zgledu Trške gore en vikend v sezoni, ki ga vodi lokalno društvo, z vlakcem ali prevozom za goste.

6. Vinski avtobus in parkiranje. Gost pride brez avtomobila iz Ljutomerja in Bioterm, kar zmanjša promet po ozkih cestah. Ob večjih dogodkih začasno parkirišče spodaj in prevoz na vrh. Najprej rešimo parkiranje, promet in sanitarije skupaj s krajani.

7. Razgledna točka z zgodbo. Po zgledu Mađerkinega brega ena prepoznavna razgledna točka v KS, ki pripelje goste in jih usmeri h kletem. Lokacijo in obliko izberejo krajani, financiranje iz evropskih

sredstev.

8. Označene peš in kolesarske poti po gričih, z GPX na skupni občinski karti in s tablami pri kleteh in kapelah.

9. Lokalni znak kakovosti za ponudnike KS, ki poveže vino, hrano, gostoljubje in skrb za krajino.

10. Turizem, ki koristi krajanom. Po zgledu Brd krajani soodločajo o razvoju. Del turistične takse gre nazaj v KS (ceste, plazovi, razsvetljava), poraba pa je javno objavljena.

11. Zidanice z ohranjenim videzom. Po zgledu gradiščanskih Kellerstöckl obnovljene zidanice ohranijo zunanji videz, notri pa so sodobno opremljene. Najbolje ob vinotoku, da gost poskusi vino brez avtomobila. Lokalna sorta šipon in zgodba Jeruzalema postaneta prepoznavni znak, kot je Uhudler na Gradiščanskem.

12. Enoten standard s cvetovi. Po zgledu Urlaub am Bauernhof prenočišča v KS dobijo enotno oceno kakovosti, ki se redno preverja, in skupno spletno rezervacijo. Povežemo se s slovensko mrežo turističnih kmetij, da ne gradimo vsega na novo.

13. Domači vodniki in Dolga noč jeruzalemskih kleti. Po zgledu spodnjeavstrijskih vodnikov po kletnih ulicah krajani opravijo kratko usposabljanje (nekaj večerov) in vodijo goste po gričih in kleteh. Enkrat letno »Dolga noč jeruzalemskih kleti«, ko so kleti odprte do noči, z vodniki ali brez.

14. Skupna blagovna znamka Jeruzalemskih goric. Po zgledu naravnega parka Južna Štajerska lokalni izdelki (vino, bučno olje, med, suhomesnati izdelki) dobijo skupno znamko, prenočišča pa naziv gostitelja goric. Pohodna pot vodi mimo kmetij, ki ponudijo prigrizek in vino. Skupaj z občino Ormož, ker gorice segajo tudi na njihovo stran.

Kaj najprej (prvo leto)

1. Popis kleti, zidanic in sobodajalcev ter skupna karta odprtih kleti.
2. Skupni znak »odprto«.
3. Prvi vodeni pohod med kletmi ali dan odprtih zidanic.
4. Načrt parkiranja in prometa ob dogodkih, dogovorjen s krajani.

Denar: LAS Prlekija, razpisi za turizem in kulturno dediščino, čezmejni programi s Hrvaško in Avstrijo, participativni proračun.

Kratki odgovori in vprašanja za krajane

»Turisti nam samo zasedejo ceste.« Razumem. Zato najprej rešimo parkiranje, promet in sanitarije ob dogodkih, skupaj z vami. Del turistične takse naj se vrne v KS, poraba pa naj bo javna.

»Kaj bomo imeli od turizma?« Na Dolenjskem so zidanice lani imele več kot 8.000 nočitev, večinoma tujcev, ki ostanejo več dni. Vaše zidanice in kleti lahko delajo enako. Zaslužek ostane pri vas, ne pri velikem hotelu.

»Kaj bo z dvorcem?« Dvorec je občinski in denar zanj leta 2025 ni bil porabljen. Do leta 2027 pripravimo model upravljanja in ga povežemo s ponudniki v gričih, ne samo z enim najemnikom.

Vprašanja za krajane

- Katere kleti in zidanice bi bile pripravljene sprejemati goste in kdaj?
- Kdo oddaja ali bi oddajal sobe in zidanice za prenočevanje?
- Kje so ob dogodkih največje težave s parkiranjem in prometom?
- Ali bi sodelovali pri vodenem pohodu med kletmi ali dnevu odprtih zidanic?
- Kje bi bila najlepša razgledna točka?

Kaj menite vi?

Ideje so predlog za pogovor s krajani. Pišite nam na info@vsismolotmerk.si ali na Facebook stran Vsi smo Lotmerk.

Vsi smo Lotmerk

Viri

- KS Železne Dveri, pregled za program in srečanje v Radomerju (Politolog Janez, 4. 11. 2026, interno gradivo projekta)
- Dvorec Jeruzalem, predlog vrhunskega turizma (naš dokument)
- Prlekija-on: prenovljena cesta od dvorca Jeruzalem do Sibona (16. 10. 2026)
- Prlekija-on: obnova jeruzalemskega drevoreda (4. 6. 2026)
- Austria.info: Heurige in Buschenschänken na Južnem Štajerskem
- Slovenia.info: Turizem v zidanicah
- The Slovenia Times: Vineyard cottages, tourism at your own pace
- Slovenia.info: Strategija turizma Brda 2023 do 2028 (2023)
- Avtokampi.si: Medjimurje Wine & Walk (2025)
- Tportal: Mađerkin breg (2023)
- Svet24: Razpršeni hotel v Halozah (2022)
- Razvojni program Vsi smo Lotmerk 2026 do 2030 (zaveza 15, upravljanje dvorca, vinski avtobus)
- Farmholidays: Kellerstöckl na Južnem Gradiščanskem
- Urlaub am Bauernhof: pojasnila h kategorizaciji
- NO Dorf-und Stadterneuerung: usposabljanje za vodnike po kletnih ulicah (2024)
- MeinBezirk: Dolga noč kletnih ulic (2026)
- Steiermark.com: Naravni park Južna Štajerska